

Pavel HANES:

TEOLÓGIA EVANJELIZÁCIE

LITERATÚRA:

BARTH: *Church Dogmatics*; BARTH: *Uvedení do evangelické teologie*; BAUER: *Wörterbuch zum Neuen Testament*; BENSELER: *Griechisch Deutsches Wörterbuch*; BRUNNER: *The Christian Doctrine of the Church, Faith and the Consummation*; CALVIN BEISNER: *Prosperity and Poverty*; ELWELL (ed.): *Evangelical Dictionary of Theology*; ERICKSON: *Christian Theology*; HALDANE: *Epistle to the Romans*; *The Concise Oxford Dictionary*; HARRIS, ARCHER, WALTKE: *Theological Wordbook of the OT (TWOT)*; HROMÁDKA: *Evangelium o cestě za člověkem*; LLOYD-JONES: *Preaching & Preachers*; MISKOTTE: *When the Gods are Silent*; ONDREJOVIČ: *Teologická encyklopédia*; PACKER: *Evangelism & the Sovereignty of God*; SAGE Digital Library; STOTT: *I Believe in Preaching*; THAYER: *Greek-English Lexicon of the NT*; WESLEY: *Notes on the Bible*;

Začnem obligátnou definíciou pojmu:

Pojem *evanjelizácia* je odvodený od slovesa *evanjelizovať* pomocou prípony *-ácia*, ktorá pochádza z latinskej prípony *-(a)tio* označujúcej činnosť alebo výsledok činnosti obsiahnutej v slovese.¹ V gréčtine sa toto sloveso nachádza v dvoch tvaroch: v aktívnom tvare: - εὐαγγελίζω, a médió-pasívnom tvare: - εὐαγγελίζομαι, ktoré zase pochádzajú z podstatného mena εὐαγγέλιον.² Oba výrazy (aktívum aj médió) znamenajú *prinášať dobrú zvesť, prinášať radostnú zvesť*, ale mediálny tvar je čosi ako *terminus technicus* pre zvestovanie o Ježišovi Kristovi. THAYER ho charakterizuje ako *zvestovanie radostnej správy zvlášť o veciach, ktoré sa týkajú kresťanského spasenia*. Zodpovedajúci pojem používaný v SZ je כְּשִׁירָה (pi).³ a objavuje sa tu 30 x. FRIEDRICH v TDNT tvrdí, že toto hebrejské sloveso vyjadruje nielen myšlienku "priniesť správu", ale "priniesť dobru správu" - hlavne z bojiska. Izaiáš a Žalmy používajú toto slovo v prípadoch, kde Hospodin víťazí nad svojimi nepriateľmi a prichádza vyslobodiť zajatých (Ž 68:12; Iz 61:1).

Moderné chápanie pojmu *evanjelizovať* (evangelize) Oxfordský stručný slovník definuje ako *kázať evanjelium, alebo získavať ľudí pre kresťanstvo*.

J.I.PACKER uvádza nasledovnú definíciu: *Evanjelizovať znamená predkladať Ježiša Krista v moci Svätého Ducha tak, že ľudia môžu⁴ skrze neho vložiť svoju dôveru v Boha a prijať ho ako svojho Spasiteľa a slúžiť mu ako svojmu Kráľovi v spoločenstve cirkvi.*⁵

V novozmluvnom a modernom ponímaní *evanjelizácia* je správou s teologickým obsahom, ktorá označuje *fakty* Ježišovho života s ich kresťanskou *interpretáciou* a *nárokmi*. Preto môžeme tvrdiť, že *evanjelizácia* je určitý typ *teologickej výpovede o Ježišovi Kristovi*.

¹ Concise Oxford Dictionary

² Pojem εὐαγγέλιον u Homéra označoval odmenu, ktorú dávali poslovi. Pojem vo význame "dobrá správa" patrí až do neskoršieho obdobia. Frekvencia tohto slova v NZ v porovnaní so zriedkavým mimobiblickým použitím naznačuje, že jeho význam musíme vypozerovať zo špecifického kresťanského použitia. (Mounce in Elwell, str. 472)

³ Isa 61:1 The Spirit of the Sovereign LORD is on me, because the LORD has anointed me to preach good news to the poor. He has sent me to bind up the brokenhearted, to proclaim freedom for the captives and release from darkness for the prisoners, (כְּשִׁירָה to be fresh, i.e. full (rosy, fig. cheerful); to announce (glad news):--messenger, preach, publish, shew forth, (bear, bring, carry, preach, good, tell good) tidings).

⁴ Toto slovo J.I.P. poopravil na tejto prevzatej definícii arcibiskupského výboru z r. 1918.

⁵ Packer, str. 38

1. EVANJELIZÁCIA A TEOLÓGIA

Napriek tomu, čo sme povedali o spolupatričnosti teológie a evanjelizácie sa z historického záznamu vzťahov teológie a evanjelizácie zdá, že sa navzájom dosť zle znášajú (ak sa vyjadríme opatrne). Odborníci na teológiu obyčajne neboli najlepšimi evanjelistami a opačne. Obzvlášť od doby racionalizmu a osvietenstva sme mohli pozorovať pravý opak. Kto by nepoznal nejaký príbeh horlivého študenta teológie pripravujúceho sa evanjelizovať, ktorý "vychladol" v laviciach teologickej školy?! Pre mnohých z toho vyplýva snaha minimalizovať teologický obsah evanjelizácie alebo sa aspoň pri príprave evanjelistov vyhnúť ťažkým otázkam.

Napriek tomu sa mi zdá, že je *a priori* jasné, že evanjelizácia bez teológie stráca obsah a teológia bez evanjelizácie stráca kresťanský *zmysel existencie*. (Samozrejme, že veľmi veľa záleží aj na tom, *aká* teológia a *aká* evanjelizácia sa dáva do vzťahu. Tu však nemáme čas ani priestor na podrobnosti.)

Poznáme aj nadšené príbehy o nových veriacich, ktorí teológiu nahrádzajú intuíciou a ich úspechy sú často neporovnateľne väčšie ako výsledky študovaných kazateľov a misionárov. Problém je v tom, že táto úspešná intúícia po nejakom čase zlyháva. Z Novej Zmluvy vidíme, že už apoštolovia boli nútení opierať sa o logické vysvetlenia teológie, ktoré stavali proti "intuitívnemu" teologizovaniu členov cirkvi.

Preto začínam túto prednášku pripomenutím, že *evanjelizácia je nemysliteľná bez teológie* a dúfam, že v súčasnej dobe marketingu a "how-to" pragmatických prístupov (keď sa nepýtame *prečo?*, ale *ako?* a *koľko?*) to neznie banálne.

1.1 Nevyhnutnosť teológie pre evanjelizáciu (trinitárny postup)

Pokúsím sa v krátkosti ukázať, aký nezmysel je predstava "evanjelizácie bez teológie".

Téza # 1: *Evanjelizácia je podmienená teológiou a bezprostredne vyplýva z teológie*. Jej východiskom a motiváciou nemôže byť nič iné ako teológia.

Evanjelizácia nevychádza zo štúdia problémov človeka a nie je v prvom rade odpoveďou na problémy sveta, ale je prostriedkom, ktorým sa Boh zjavuje človeku. Preto teológia evanjelizácie musí vychádzať zo zjavenia o pôvodcovi evanjelia, ktoré má názov *evanjelium Božie*.⁶

Toto tvrdenie môže znieť provokatívne, ale podľa môjho názoru leží pri podstate evanjelia. Evanjeliem je síce schopné riešiť problémy človeka a sveta a je to aj časťou jeho poslania, ale zároveň má oveľa vyššie poslanie a smeruje k eschatologickému naplneniu, ktoré bude uskutočňované *po vyriešení problémov tohto sveta*.

1.1.1 Evanjeliem je od Boha

Téza # 2: Pôvodcom evanjelia je Boh a evanjeliem je výrazom Božích vlastností. Evanjelizácia bez teológie by bolo zvestovanie bez poznania Boha.

1.1.2 Evanjeliem smeruje k Bohu skrze zmierenie v Ježišovi Kristovi

Téza # 4: Evanjelizácia obracia človeka k Bohu skrze vieru v Ježiša Krista. Evanjelizácia bez teológie by bolo zvestovanie bez poznania zmierenia v Kristovi.

1.1.3 Evanjeliem je aktualizované Bohom skrze Ducha Svätého

Téza # 3: Zvestovanie evanjelia nie je obyčajná medziľudská komunikácia, ktorú by bolo možné uskutočňovať bez priamej aktivizácie a aktualizácie evanjelia Duchom Svätým. Evanjelizácia bez teológie by bolo zvestovanie bez poznania moci Ducha Svätého.

Nová Zmluva zdôrazňuje osobnú účasť Božiu na zvestovaní evanjelia.⁷

(Poznámka o "náročnosti" alebo "hĺbke" teológie nevyhnutnej pre evanjelizáciu:

⁶ Rim 1:1 *αποστολος αφωρισμενος εις ευαγγελιον θεου*; Rim 15:16 *λειτουργον ιησου χριστου εις τα εθνη ιερουργουντα το ευαγγελιον του θεου*; 1 Tes 2:2 *επαρρησιασαμεθα εν τω θεω ημων λαλησαι προς υμας το ευαγγελιον του θεου εν πολλω αγωνι*; 1 Pet 4:17 *τι το τελος των απειθουντων τω του θεου ευαγγελιο*;

It is **the Gospel of God**, inasmuch as God is its **author**, its **interpreter**, its **subject**: its author, as He has purposed it in His eternal decrees; its interpreter, as He Himself hath — declared it to men; its subject, because in the Gospel His sovereign perfections and purposes towards men are manifested. (HALDANE - Commentary to the Romans 1:1)

⁷ napr. Ján 15:26 *το πνευμα της αληθειας ο παρα του πατρος εκπορευεται εκεινος μαρτυρησει περι εμου*

Je jasné, že evanjelizačné posolstvo nemôže *explicitne* spracúvať náročné teologické problémy. Musí ich však obsahovať *implicitne* tak, aby im evanjelizačná zvesť neodporovala a prípadne otázky poslucháčov aby neodhalili teologickú nepripravenosť zvestovateľa.)

1.2 Vymedzenie teologických okruhov dôležitých pre evanjelizáciu

Ak sme dokázali, že evanjelizácia je nemysliteľná bez teológie, stojí pred nami ďalší problém, ktorý priamo vyplýva z názvu prednášky:

Aká je to teológia, ktorá evanjelizuje? Je odlišná od klasickej kresťanskej dogmatiky?

Alebo: Čo je nevyhnutnou súčasťou teológie, aby mohla stáť genitívnej väzbe "teológia evanjelizácie"? Je potrebné niečo *pridávať* k bežnému kresťanskému učeniu, aby vznikla teológia evanjelizácie?

1.2.1 Evanjelizácia a dogmatika

1.2.1.1 Dôležitosť celej dogmatiky pre evanjelizáciu

Téza # 5: V klasickej konzervatívnej kresťanskej dogmatike niet významnejšej témy, ktorá by nemala vplyv na evanjelizačnú zvesť cirkvi.

Ak prejdeme čo len zbežne klasickou kresťanskou dogmatikou, v každej z jej častí nájdeme témy, ktoré výrazne podmieňujú a určujú evanjelizáciu. (Poradie býva rôzne - nasledovné poradie nemá žiadny špecifický význam.)

Vlastná teológia - učenie napr. o Božej trojjedinosti je pre kresťanskú evanjelizáciu podmienkou *sine qua non*. Napr. bez Syna a Ducha Svätého nemôže jestvovať kresťanské evanjelium.

Bibliológia - učenie o Biblii a Božom slove. Prečo kážeme z Biblie a prečo dávame kresťanovi do ruky Bibliu?

Kozmológia - popis Božieho stvorenia, v ktorom sa nachádza adresát evanjelizácie. HROMÁDKA správu o stvorení nazval *Radostná zvesť o stvorení sveta*.⁸

Antropológia - odpoveď na otázku "kto je človek?" je nutným predpokladom evanjelizačných prístupov a postupov. Napr. bez poznania doktríny o *imago Dei* strácame dôstojnosť udalosti evanjelizácie.

Démonológia - učenie o pôvode zla a o duchovnom boji, v ktorom sa človek nachádza.

Hamartológia - evanjelium je adresované *hriešnikom*, ale ako ho osloví, ak nemá definovaný pojem "hriech"?

Kristológia - Kristus je autorom diela vykúpenia, a je vlastným obsahom evanjelia.

Sóteriológia - spasenie a evanjelium je spojené už v definícii.

Pneumatológia - evanjelizácia je možná len vtedy ako je iniciovaná a podporovaná prácou Ducha Svätého. Teológia evanjelizácie na túto skutočnosť upozorňuje, zdôvodňuje ju a popisuje.

Eklesiológia - Evanjelizácia sa uskutočňuje v rámci cirkvi a jej výsledky smerujú do cirkvi. Evanjelizácia bez eklesiológie je ako pôrodnica bez jasíeľ.

Eschatológia - Klasická kresťanská evanjelizácia odpovedá na otázku "Kam po smrti?" a volá človeka k rozhodnutiu pre budúci svet. Nie je teda predstaviteľná bez eschatológie.

Zdá sa mi, že z teológie evanjelizácie nie je možné ani jednu z vyššie uvedených častí vynechať.

1.2.1.2 Evanjelizačná zostava kresťanskej dogmatiky

Ak platí, že do evanjelizácie patrí *celé* kresťanské učenie, neplatí pri tom, že tam vstupuje *naraz*. Evanjelium je správa o Božej ceste za človekom a človeka hľadá práve tam, kde sa nachádza. J.L.HROMÁDKA nazval svoj náčrt dogmatiky *Evangelium o ceste za človekom*. (Všimnime si, že *evanjelium* je tu podávané ako kresťanská *dogmatika*.)

Téza # 6: Teológia evanjelizácie vyžaduje, aby kresťanská dogmatika bola zostavená tak, aby našla svojho poslucháča v jeho odvrátení od Boha, predložila mu záchranu v Kristovi a vyzvala k obráteniu k Bohu.

Z tohto dôvodu nie je možné ju raz a navždy nezmeniteľne zostaviť. Je zrejmé, že vždy bude obsahovať témy o *hriechu*, o *Kristovi* a o *ceste spasenia* podľa schémy *nemoc* ⇒ *lekár* ⇒ *liečenie*.

1.2.1.3 Evanjelizačné podanie (evanjelizačnej zostavy) kresťanskej dogmatiky

Kresťanské učenie je svojou podstatou evanjelizačné. Napriek tomu ani výber najrelevantnejších tém pre človeka, ktorý potrebuje evanjelium, ho len ťažko osloví, ak nie je *podané v duchu evanjelizácie*. Je to čosi

⁸ Hromádka, str. 99

ako dobrý tovar bez dobrej reklamy. Siahnu po ňom tí, ktorí sa oň už zaujímajú, alebo tí, ktorí sa k nemu náhodou dostanú.

Téza # 7: Teológia evanjelizácie sa netýka len *obsahu* zvesti, ale aj *prostriedkov*, ktorými sa táto zvest dostáva k poslucháčovi.

Evanjelizačný impulz evanjelizácie nemôže ostať len v jej *obsahu*, ale musí byť aj v jej *forme*. Teológia evanjelizácie musí preto skúmať kompatibilitu obsahu evanjelia s jeho vyjadrením vo forme jednotlivých kultúr. Trend súčasnosti - dewesternizácia, inkulturácia evanjelia ap. nemôže byť prijatý nekriticky a označenie niektorých prvkov evanjelia ako "kultúry bieleho človeka" musí byť veľmi opatrné.

1.2.2 (Evanjelizácia a praktická teológia)

Ak sa obmedzíme na púhe vymenovanie disciplín praktickej teológie (napr. liturgika, homiletika, katechetika, pastorálka, misia, cirkevné právo, cirkevná správa), zistíme veľmi podobnú situáciu vo vzťahu evanjelizácie k prakt. teológii ako je jej vzťah k dogmatike. Všetky jej časti evanjelizáciu ovplyvňujú, hoci rôznym spôsobom...)

1.2.3 Rôzne možnosti prístupu k téme "teológia evanjelizácie"

Je len zrejmé, že na danom priestore nemôžeme uvažovať ani o najzákladnejších témach teológie evanjelizácie. Snažil som sa preto zvoliť nejaký postup, podľa ktorého si témy vyberiem. Možnosti sú rozsiahle - napr. podľa aktuálnosti tém pre evanjelizáciu dnes, alebo ich logickej väzby na predmet (hierarchia súvislostí). Dalo by sa postupovať historicky (zmeny v teologických dôrazoch pri evanjelizácii) alebo komparatívne (podľa rôznych teologických škôl). Zaujímavá by asi bola analýza teológie evanjelizácie podľa prívlastkov (genitívov), ktoré NZ dáva evanjeliu - napr. evanjelium kráľovstva, evanjelium milosti Božej, evanjelium pre neobrezaných, evanjelium spasenia, evanjelium slávy. Najschodnejší, hoci rozsiahly, spôsob by bol exegetovať miesta Písma, ktoré hovoria o udalosti a obsahu evanjelizácie.

1.2.4 Pojem evanjelizácia ako determinant teológie evanjelizácie - poznámka k metóde

V tejto prednáške som zvolil postup, ktorý sa mi zdal zaujímavý, pri ktorom okruh diskutovaných tém je určený vlastným pojmom "evanjelizácia". Keďže slovo "teológia" stojí v nadpise tejto prednášky na prvom mieste a je v nominatíve, máme sklon ho považovať v tejto väzbe za určujúce. V skutočnosti však logika veci vyžaduje, aby určujúcim bolo slovo "evanjelizácia", ktoré kladie podmienky obsahu pojmu "teológia".

Slovo "evanjelizácia" sa skladá z troch častí: predpony "ev-", základu "-anjeli-" a prípony "-zácia". Každá z týchto troch častí umožňuje teologické rozpracovanie.

1.2.4.1 εὖ ⇒ teológia dobra a radosti

Grécka predpona εὖ- je zo slova εἶδ, ktoré je *neutrom* od slova εἶς = dobrý, pekný, čestný, vznešený. V spojeniach napr. so slovami πράσσειν, φέρεσθαι, προσφωονεῖσθαι znamená "šťastne" alebo "radostne".⁹ Spolu s hebrejským pojmom v SZ, ktorý obsahuje túto myšlienku radosti, (viď vyššie) sa nám tu otvára potreba *teológie radosti*.

1.2.4.2 ἀγγέλλω ⇒ teológia zvestovania

Evanjelizácia je činnosť zvestovania iniciovaná neviditeľným Bohom. Vzťahy medzi [vysielateľom a jeho zvestou], [vysielateľom a poslom], a [vysielateľom, poslom a poslucháčmi] vyžadujú *teológiu zvestovania*.

1.2.4.3 Koncovka (suffix) "-(z)ácia" ⇒ teológia kooperácie človeka s Bohom

Koncovka je najproblematickejšou časťou tohto slova, nakoľko vyplýva z odvahy človeka *iniciovať* udalosť zvestovania, organizovať evanjelizácie a opakovať už povedané. *Teológia spolupráce s Bohom* (!) musí odpovedať na otázku *akým právom*, a *podľa akých pravidiel* človek organizuje stretnutie medzi iným človekom a Bohom.

⁹ Benseler, str. 315.

2. TRI "TEOLÓGIE EVANJELIZÁCIE"

Podľa predchádzajúcej metodologickej poznámky mám na mysli tri genitívne spojenia: (1) Teológia radosti (2) teológia zvestovania (3) teológia spolupráce človeka s Bohom. Prvý výraz je z oblasti dogmatiky, ďalšie dva skôr z oblasti praktickej teológie.

2.1 Teológia radosti

Evanjelium o radosti má byť podávané s radosťou.

Teológia radosti je teológia pôsobiaca a zdôvodňujúca radosť z poznania Boha, jeho diela a zmierenia s Bohom skrze evanjelium Ježiša Krista.

2.1.1 Niekoľko poznámok k radosti

2.1.1.1 Zdroj radosti v Bohu

Boh sa raduje vo svojich dielach.¹⁰ Táto božská stvoriteľská radosť je základom každej inej radosti vo vesmíre. Radosť, o ktorej hovoríme pri evanjelizácii je radosťou Božou z návratu, z nápravy Jeho stvorenia - predovšetkým človeka.¹¹

2.1.1.2 Radostná teológia

Teológia radosti je *radostná teológia*, alebo BARTHOVA *radostná veda*, ktorá je "vďačná za svoj predmet, ktorým je *Immanuel*",¹² je to radosť z poznania Boha a jeho Slova. Je to teológia jasoty a oslavy Boha za Jeho dielo v Ježišovi Kristovi.

2.1.1.3 Radosť v SZ (život; Božia blízkosť)

Stará Zmluva spája predstavu samotného života s radosťou. Život nie je púhe jestvovanie, ale je to bytie v blahu, zdraví a radosť. "Život je schopnosť uplatňovať všetky životné sily v ich plnosti... Sloveso חַיִּים (chájá - žiť) obsahuje možnosť žiť niekde na stupnici medzi najplnším vychutnaním všetkých síl svojho bytia, so zdravím a prosperitou na jednej strane a zostúpením do trápenia, nemoci a smrti na strane druhej."¹³

Teológia radosti dáva odpoveď na otázku, ktorú dostal žalmista "kto nám ukáže, čo je dobré?" (Ž 4:6)¹⁴ Jeho odpoveď je oblečená v básnickom rúchu: nech svieti nad nami tvoja tvár, ó Hospodine. Naplnil si moje srdce väčšou radosťou ako keď majú hojnosť obilia a vína... Práve to je cieľom evanjelizácie - zažiarenie Božej prítomnosti v tvári Ježiša Krista (2 Kor 4:6)¹⁵

2.1.1.4 Radosť ako základný prvok kresťanstva evanjelia a cieľ kresťanskej práce

WESLEY napísal, že základnou črtou kresťanstva je radosť¹⁶ a túto radosť charakterizoval ako osobitný druh radosti vlastný len kresťanstvu.¹⁷

¹⁰ Psa 104:31 May the glory of the LORD endure forever; may the LORD rejoice in his works

¹¹ Lukáš 15:7 λεγω υμιν οτι ουτως χαρα εν τω ουρανω εσται επι ενι αμαρτωλω μετανοουντι η επι ενενηκοντα εννεα δικαιοις οτιινες ου χριειαν εχουσιν μετανοιας.

¹² Barth, str. 183

¹³ TWOT II/280

¹⁴ רבים אֲמָרִים מִי־יִרְאַנִי טוֹב נְסִיחָה־עֲלֵינוּ אֲוִר פְּנֵיךָ יְהוָה

Psa 4:6 Many are asking, "Who can show us any good?" Let the light of your face shine upon us, O LORD. (Psa 4:7 You have filled my heart with greater joy than when their grain and new wine abound.)

¹⁵ οτι ο θεος ο ειπων εκ σκοτους φως λαμψαι ος ελαμψεν εν ταις καρδιας ημων προς φωτισμον της γνωσεως της δοξης του θεου εν προσωπω ιησου χριστου

¹⁶ WESLEY (Notes on the Bible) Mat 4:23 *The Gospel of the kingdom* — The Gospel, that is, the joyous message, is the proper name of our religion: as will be amply verified in all who earnestly and perseveringly embrace it.

¹⁷ WESLEY: Works: Vol. V, str. 100. From the same ignorance of himself and God, there may sometimes arise, in the natural man, a kind of joy, in congratulating himself upon his own wisdom and goodness: And what the world calls joy, he may often possess. He may have pleasure in various kinds; either in gratifying the desires of the flesh, or the desire of the eye, or the pride of life; particularly if he has large possessions; if he enjoy an affluent fortune; then he may "clothe" himself "in purple and one linen, and fare sumptuously every day." And so long as he thus doeth well unto himself, men will doubtless speak good of him. They will say, "He is a happy man." For, indeed, this is the sum of worldly happiness; to dress, and visit, and talk, and eat, and drink, and rise up to play.

WESLEY: Works: Vol. V, str. 119. The Scriptures describe that joy in the Lord which accompanies the witness of his Spirit, as a humble joy; a joy that abases to the dust, that makes a pardoned sinner cry out, "I am vile! What am I, or my

EDWARDS uvádza radosť ako jednu zo známkov pravého náboženstva, a cituje 1 Petra 1:8 (ὄν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὀρώμετες πιστεύοντες δὲ ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκκλήτῳ καὶ δεδοξασμένῳ)¹⁸

2 Kor 1:24 (συνεργοὶ ἔσμεν τῆς **χαρᾶς** ὑμῶν). Pavel tu udáva ako motív svojej práce *radosť* jeho poslucháčov.

2.1.1.5. "Teória radosti".

Keď hovoríme o *dobrej* zvesti a evanjelizácii spojenej s jej *radostným* prijatím, zaujíma nás nielen radosť z prijatia dobrej správy, ale aj teologické zdôvodnenie *oprávnenosti* tejto radosti, akési právo radosti na existenciu vo svete plnom bolesti a nedostatku. Radosť, ktorá je spojená s dobrým posolstvom, je síce predovšetkým radosť zo spasenia, teda radosť individualistická, ale teológia radosti musí vidieť radosť plnšie komplexnejšie v prítomnosti množstva spochybnujúcich otázok.

2.1.2 Božie bohatstvo

Každodenný život nás učí myslieť ekonomicky - počítať, šetriť, voliť priority. Takéto myslenie je prejavom nedostatku, ktorý je súčasťou našej pozemskej existencie. ("Ekonomika je v podstate štúdium a prax priradovania nedostatkových zdrojov na rôzne účely".¹⁹)

Ak by sme chceli popísať teológiu radosti na pozadí tejto definície ekonomiky a nedostatkového myslenia, museli by sme povedať, že je to štúdium a prax priradovania viac ako dostatočných Božích zdrojov za účelom radosti. Táto teológia samozrejme nemôže brať do úvahy len pozemské zdroje.

Pojem "bohatstvo" (hojnosť, dostatok, luxus, zaplavenie) je jasavo spájaný s kázaním evanjelia.²⁰ Napr. v liste Rím 5 apoštol štyrikrát opakuje "o koľko viac!"²¹ Spasenie človeka nie je dosiahnuté "s odretými ušami", "len tak-tak". Boh má viac ako dosť milosti a Ježiš Kristus je viac ako dostatočná obeť za všetky hriechy sveta. Evanjelizácia musí stáť teologickým poznaním tohto *nadbytku* Božích zdrojov pre spasenie človeka.

2.1.3 Božia osobná starostlivosť

Božia starostlivosť o človeka sa prejavila najveľkolepejším spôsobom v Ježišovi Kristovi. Jeho večné jestvovanie, pozemský život, smrť a vzkriesenie sú centrálnou výpoveďou evanjelizácie. Tento dar sa nedá vyrozprávať (2 Kor 9:15 *χαρις δε το θεο επι τη ανεκδιηγητω αυτου δωρεα*)

Božia starostlivosť ale pokračuje od večných záujmov nášho života (spása v Kristovi) až po jeho každodenný detail. Božia starostlivosť sa odráža v Ježišovej výzve "nebudte ustarostení!" (Mt 6:25) alebo apoštolovom uistení (1 Pt 5:7 *πασαν την μεριμναν υμων επιρριψαντες επ αυτον οτι αυτω μελει περι υμων*). Božia vláda na svete, Božia prozreteľnosť, znamená Božie "spracovanie" každej udalosti v prospech

father's house? Now mine eye seeth thee, I abhor myself in dust and ashes!" And wherever lowliness is there is meekness, patience, gentleness, long-suffering. There is a soft, yielding spirit; a mildness and sweetness, a tenderness of soul, which words cannot express.

WESLEY: Works: Vol. V, str. 142 First, that this is not a natural joy. It does not arise from any natural cause: Not from any sudden flow of spirits. This may give a transient start of joy; but the Christian rejoiceth always. It cannot be owing to bodily health or ease; to strength and soundness of constitution: For it is equally strong in sickness and pain; yea, perhaps far stronger than before. Many Christians have never experienced any joy, to be compared with that which then filled their soul, when the body was well nigh worn out with pain, or consumed away with pining sickness.

WESLEY: Works: Vol. V, str. 143 Christian joy is joy in obedience; joy in loving God and keeping his commandments: And yet not in keeping them, as if we were thereby to fulfill the terms of the covenant of works;

¹⁸ We see that the apostle, in observing and remarking the operations and exercises of religion in the Christians he wrote to, wherein their religion appeared to be true and of the right kind, when it had its greatest trial of what sort it was, being tried by persecution as gold is tried in the fire, and when their religion not only proved true, but was most pure, and cleansed from its dross and mixtures of that which was not true, and when religion appeared in them most in its genuine excellency and native beauty, and was found to praise, and honor, and glory; he singles out the religious affections of love and joy, that were then in exercise in them: these are the exercises of religion he takes notice of wherein their religion did thus appear true and pure, and in its proper glory.

¹⁹ Calvin Beisner, str. xii.

²⁰ *πλοῦτος*, bohatstvo... - ...Božej dobroty (Rím 2:4), ...Božej slávy (Rím 9:23), ...Božieho povolania (Rím 10:12), ...Božej múdrosti a poznania (Rím 11:33), ...slávy Božieho dedičstva vo svätých (Ef 1:18), nepreskúmateľné bohatstvo Kristovo (Ef 3:8), ...istoty poznania (!) (Kol 2:2) "bohatý vchod do kráľovstva" 2 Pt 1:11 (*πλουσιως επιχορηγηθησεται υμιν η εισοδος*).

²¹ ...budeme spasení (Rím 5:9, 10) ...sa rozmnožila milosť (Rím 5:15), ...budú kraľovať s Kristom (Rím 5:17)

veriaceho človeka, ktorý miluje Boha (Rim 8:28). Zakomponovanie utrpenia, neúspechov, nemocí a iných bolestí do Božej starostlivosti je už historicky ťažká úloha. Napriek tomu oči viery dokážu vidieť Boží rukopis uprostred najväčších otrasov osobného života (Jób) aj historických kataklyziem (Daniel).

Osobitné problémy pre vysvetľovanie (nie "vysvetlenie" v dokonavom vide) Božieho riadenia sveta kladú pred teológiu otázky stochastických procesov a fyzikálnych zákonitostí, ktoré akoby "nepoznali Boha". Ak sa ale teológia na tomto poli vzdá, vzdá sa Boha. **Boh, ktorý nie je všade prítomný, nie je nikde prítomný.** Boh, ktorý nevládne nad *všetkým*, nevládne nad *ničím*.

Pre teológiu radosti je tu zdôvodnenie bezstarostnosti, ktoré nie je lacné a ľahké, ale nutné.

2.1.4 Budúcnosť

Nádej budúcnosti je v Novej Zmluve spojená s radosťou - Rim 12:12 (τη ελπιδι χαιροντες). Budúcnosť už začala vo zvestovaní evanjelia - začali posledné časy (Sk 2:17 - znamenie časov - vyliatie Svätého Ducha), zárukou dedičstva budúcnosti je preddavok (ἀρροβόν, עֲרֻבֹן)²² Ducha Svätého, ktorý sám je v NZ často spájaný s radosťou²³ a zjavovaním radostnej budúcnosti.²⁴

Nech by bola starostlivosť o prítomnosť a budúcnosť Zeme akokoľvek v popredí pozornosti (a k tomu nás situácia vo svete stále viac tlačí), teológia radosti nemôže stavať na kvalite života (ani duchovného!) v rámci dejín. Jej pohľad je paradoxne upretý na neviditeľné veci, ktoré sú večné.²⁵ Evanjelizácia sa musí opierať o biblické tvrdenia o videní Boha (Mat 5:8), o bytí s Kristom (Fil 1:23), nasledovaní Baránka (Zj 14:4) ap. Ak sa podobné výpovede zdajú dnešnému človekovi naivné alebo ich považuje za únik z reality, nemôže očakávať od evanjelia radosť, ktorú ono ponúka.

Teológia radosti je teológiou pohľadu na neviditeľné sprostredkované nevysvetliteľným spôsobom v udalosti kázania evanjelia.

2.2 Teológia zvestovania alebo "teológia identity"

BRUNNER tvrdí, že kríza cirkvi je najzrejmějšía v kríze kázania. "Samotný fenomén kázania ako taký je čudný a už od počiatku cudzí súčasnému nezávisle zmýšľajúcemu, a preto kritickému človekovi..."²⁶ John STOTT vidí tento problém kázania nielen *mimo* cirkvi (v anti-autoritatívnom postoji súčasného človeka a kybernetickej revolúcii), ale aj *v* cirkvi, a to v strate dôvery v evanjelium.²⁷

Pre evanjelizáciu je to tou mierou problematickejšie, lebo cirkev je tu práve kvôli kázaniu evanjelia. "Kázanie... je špecializovaná úloha cirkvi. Cirkev nie jednou z mnohých agentúr... Cirkev je špeciálna a špecializovaná inštitúcia a toto je práca, ktorú len ona môže vykonávať."²⁸ Ak cirkev nemá istotu v zvestovaní, stráca vlastný zmysel jestvovania.

Tieto fakty postavené vedľa seba poukazujú na nutnosť teológie zvestovania, ktorá nebude vychádzať zo záujmu "súčasného človeka" (štvrtého,²⁹ či už piateho?), ale postaví kázanie na *funkčnej identite*

Funkčná identita - kľúčový pojem týchto vzťahov.

2.2.1 Teológia vzťahu vysielateľ - zvesť

Ježiš stotožňuje pitie jeho krvi a jedenie jeho tela s počúvaním jeho slov (Ján 6:61)³⁰; a Ž 138:2 porovnáva Božie Slovo s Božím menom (osobou).³¹ Tieto a podobné miesta Písma ukazujú na *funkčnú identitu* osoby Božej a jeho slova.

²² 2 Kor 1:22; 2 Kor 5:5; Ef 1:14; Gen 38:17, 18, 20

²³ Sk 13:52; Rim 14:17; 1 Tes 1:6;

²⁴ Ján 16:13 (και τα ερχομενα αναγγελει υμιν) 1 Kor 2:9,10 (ημιν δε ο θεος απεκαλυψεν δια του πνευματος αυτου το γαρ πνευμα παντα ερευνα και τα βαθη του θεου)

²⁵ 2 Kor 4:18: μη σκοποουντων ημων τα βλεπομενα αλλα τα μη βλεπομενα τα γαρ βλεπομενα προσκαιρα τα δε μη βλεπομενα αιωνια

²⁶ Brunner, str. 100.

²⁷ Stott, str. 83

²⁸ Lloyd-Jones, str. 32.

²⁹ Miskotte cituje Alfreda Webera, podľa ktorého prvý človek bol prehistorický neandertálec, druhý človek bol hračkou ľadovej doby, preto bol človekom magických kultov, tretí človek, *homo faber* bol nositeľom dejín a tvorcom dejín a štvrtý človek si už dejiny neuvedomuje a je len produktom pretechnizovanej ľudskej existencie. (Miskotte, str. 1)

³⁰ η σαρχ ουκ ωφελει ουδεν τα ρηματα α εγω λαλω υμιν πνευμα εστιν και ζωη εστιν

Teológia zvestovania vyplýva zo spoľahnutia sa na Slovo, ktoré je prítomné v slove zvestovania. "Rozmer" tohto slova je možné tušiť už v pomenovaní Syna Božieho Logosom (Ján 1:1). A hoci je možné zle pochopiť (nakoniec, kto dokáže dobre pochopiť) inšpiráciu Biblie a vzťah medzi Božím slovom a kázaním cirkvi, alebo Božím slovom a oslovením človeka, úctu k Božiemu slovu - akokoľvek ho chápeme - nemožno prehnať. *Teológia slova (vykladaného a zvestovaného) musí byť zároveň teológiou Slova (uctievaného a nasledovaného).*

Táto funkčná identita zároveň činí evanjelium stále novou zvesťou. Evanjelizácia nie je len správou o historických udalostiach, je to STRETNUTIE V SÚČASNOSTI. Preto teológia evanjelizácie musí obsahovať teóriu stretnutia človeka s Bohom v slove evanjelia, a tak pripraviť pôdu pre Božie konanie s človekom. Evanjelium aj dnes musí znieť: "*priblížilo sa Kráľovstvo nebeské*" (Mat 3:2; 4:17; 10:7) alebo "*priblížilo sa Kráľovstvo Božie*" (Mk 1:15; Lk 10:9,11) - inak nám ostáva len pád do dvojtisícročnej priepasti medzi kultúrou vtedajšej Palestíny a terajšieho sveta.

2.2.2 Teológia vzťahu vysielateľ - posol

Lk 10:16 (ο ακουων υμων εμου ακουει και ο αθετων υμας εμε αθετει ο δε εμε αθετων αθετει τον αποστειλαντα με)

2 Kor 5:20 (υπερ χριστου ουν πρεσβευομεν ως του θεου παρακαλουντος δι ημων δεομεθα υπερ χριστου καταλλαγητε τω θεω)

Či už toto platí len na pôvodných apoštolov, alebo v istej miere aj na ďalších zvestovateľov evanjelia, je isté, že kazateľ evanjelia stojí na mieste Kristovom. Zneužitie takéhoto učenia je možné - od hierarchického nadradenia jediného zástupcu Kristovho nad cirkvou až po akýchsi charizmatických guruov - no napriek tomu vzdaf sa tejto funkčnej jednoty vysielateľa a posla znamená stratu autority kázania.

2.2.3 Teológia vzťahu (vysielateľ -) posol - príjemca

BARTH odpovedá na problém "moderného človeka" slovami: "Slávnostná vážnosť, s ktorou ustarostene tvrdíme, že berieme človeka vážne potvrdzujúc ho v jeho nezávislosti, nie je vôbec vážna, ale je to prázdna maškaráda. Týmto spôsobom ho vôbec neberieme vážne. Robíme z neho blázna. Aj kvôli jeho cieľu aj kvôli pravému a jedinému spaseniu človeka zvestovanie viery a cirkvi musí s striktno začať od tej skutočnosti, že nezávislý človek ako taký nejestvuje."³²

Vzťah zvestovateľa (evanjelistu) k príjemcovi musí byť tiež vzťahom funkčnej identity (zvestovateľ je tiež hriechnik a prijal evanjelium),³³ ale táto nesmie byť silnejšia ako jeho vzťah k Vysielateľovi. Obsah zvesti nemôže určovať kultúra alebo preferencie príjemcu, ale práve na tieto preferencie musí byť adresované evanjelium. Vzбудenie záujmu a správne otázky adresátov sú takisto produktom zvesti evanjelia. Evanjelium nielen nasycuje, ale vyvoláva aj hlad.

2.3 Teológia spolupráce s Bohom alebo teológia odvahy

1 Kor 3:9 θεου γαρ εσμεν συνεργοι - lebo sme Boží spolupracovníci

1 Tes 3:2 επεμψαμεν Τιμοθεον, τον αδελφον ημων και συνεργον του θεου εν τω ευαγγελιω του Χριστου, εις το στηριξαι υμας και παρακαλεσαι υπερ της πιστεως υμων (Timoteus, náš brat a spolupracovník Boží)

Teológia spolupráce s Bohom je teológiou poslušnosti a teológiou odvahy. "Evanjelizácia je ľudská práca, ale darovanie viery je práca Božia."³⁴

2.3.1 Odvaha ku spolupráci s Bohom (poslanie, modlitba, Božia vernosť)

Rim 10:15 πως δε κηρυξωσιν εαν μη αποσταλωσιν; (ako pôjdu, ak nebudú poslaní?)

Lk 11:8 (λεγω υμιν ει και ου δωσει αυτω αναστας δια το ειναι αυτου φιλον δια γε την αναιδειαν αυτου εγερθεις δωσει αυτω οσον χρηζει)

³¹ אֲנִי מְרַבֵּן אֶת־שְׁמִי מְעַלְיוֹתָיִךְ וְאֶת־דְּבָרֶיךָ. (you have exalted above all things your name and your word - NIV; ale (LXX): ἐμεγάλυνας ἐπὶ πᾶν ὄνομα τὸ λόγιόν σου a (JB): your promise is even greater than your fame; alebo tiež (EP) svou řeč jsi vyvýšil nad každé své jméno)

³² Barth II/1, str. 167.

³³ 1 Tes 2:8 ουτως ομειρομενοι υμων ευδοκουμεν μεταδουναι υμιν ου μονον το ευαγγελιον του θεου αλλα και τας εαυτων ψυχας, διοτι αγαπητοι ημιν εγενηθητε.

³⁴ Packer, str. 40

Strach zo zneužitia vedomia Božieho poslania je taký veľký, že znemožňuje použitie a ostáva nám opatrnický postoj, keď všetky výroky Božie uvádzame slovami "možno", "hádám", "snád" ap. Teológia evanjelizácie musí dávať evanjelistovi istotu, že Boh povoláva *človeka*, aby hovoril k človeku, a že povolal konkrétne jeho.

Podobne musí obsahovať tézu o *Božej vernosti* svojmu slovu. Odvaha pracovať spolu s Bohom môže byť len tam, kde je istota, že Boh svoju časť vždy splní.

Odvaha evanjelizovať vyplýva z istoty vypočutej modlitby. Spolupráca s Bohom je spolupráca prostredníctvom modlitby.

2.3.2 Odvaha ku konfrontácii človeka (neprijemná pravda, súd)

1 Tes 2:2 επαρρησιασαμεθα εν τω θεω ημων λαλησαι προς υμας το ευαγγελιον (odvážili sme sa hovoriť vám evanjelium)

PACKER tvrdí: "Ak sa nesnažíte dosiahnuť obrátenie, neevanjelizujete" alebo "evanjelizácia začína informáciou a končí pozvaním"³⁵

Konfrontovať človeka, ktorý je intolerantným zástancom tolerancie, totalitným horlivcom za pluralitu, a ktorý je absolútne presvedčený o relativite všetkých právd, je, zdá sa, stále ťažšia úloha. Nielen racionálne-komunikatívna, ale aj emocionálne konfrontačná. Napriek tomu teológia evanjelizácie nemôže s tzv. pokorou pochybovať o jedinečnosti a výlučnosti svojho predmetu a viac načúvať človekovi ako Bohu.

Teológia evanjelizácie nesmie zabúdať, že zvestovanie evanjelia je zároveň súdom nad človekom, ktorý ho odmietne. (Ján 3:18 ο πιστευων εις αυτον ου κρινεται ο δε μη πιστευων ηδη κερριται). Táto odvaha môže byť založená jedine na Božej láske k človekovi, ktorá urobila všetko, aby súd nebol vykonaný. Teológia spolupráce s Bohom musí evanjelistu naučiť, aký je Boží postoj lásky, ktorá zároveň neznáša odpor.

2.3.3 Odvaha k pastorálnemu utvrdeniu (uistenie o novej skutočnosti, pomoc v raste)

Sk 16:31 Πιστευσον επι τον κυριον Ιησουν, και σωθηση συ και ο οικος σου. (uver... a budeš zachránený...)

Dôvera v Božie potvrdenie svojho slova sa musí prejavíť aj v pastorálnom utvrdení tých, ktorí pri evanjelizácii činia pokánie a stretnú sa s Bohom. Noví kresťania sú vo veľkej miere formovaní práve slovami, ktoré v tej chvíli počujú...

Evanjelizácia nekončí dosiahnutím obrátenia a spočítaním "rozhodnutí". Evanjelium aj naďalej oslovuje veriaceho v jeho raste a pochybnostiach viery, v jeho práci v cirkvi a vo svete, v jeho poznávaní Boha a človeka. Teológia spolupráce s Bohom v evanjelizácii musí pokračovať tak, ako pokračovala práca apoštola Pavla, ktorý písal svojim konvertitom listy plné teologických poučení. Evanjelium je nielen dobrou správou o *vstupe* do Kráľovstva Božieho, ale aj o *živote* v ňom.

Pastorálne budovanie a utvrdzovanie sa musí opierať o teológiu duchovného rastu a jeho vzťahu k zvestovanému slovu.

Myslím, že tieto tri dôrazy - radosť, sprítomnenie a odvaha - sú obzvlášť dôležité pre evanjelizáciu dnešných dní.

³⁵ Packer, str. 41, 92.